

Yönetim Süreçleri Açısından Spor Federasyonları Başkanlık Seçimlerinin İlgili Yönetmelikler (2004-2012) ve Çıkarılan Spor Yasaları Çerçevesinde İncelenmesi

Sami Mengütay¹

Aytekin Alpullu²

Özet

Çalışmanın amacı, yönetim süreçleri açısından Türkiye’de spor federasyonlarının başkanlık seçimlerinde esas olan yönetmeliklerin ve SGM’nin (Spor Genel Müdürlüğü) rolünün seçimlerde etkisinin incelenmesidir. Bu çalışmada 2004 yılında ve 2012 yılında uygulamaya konulan yönetmeliklerin uygulanması sırasındaki yöntemlerde lobiciliğin etkisi ve öneminin spor yönetimi açısından incelenmesi hedeflenmiş olup lobicilik faaliyetlerinin spor federasyonları başkanlık seçimlerinin sonuçları üzerindeki ağırlığının ortaya konulması araştırılmıştır. Türk sporunun geleceği adına spor federasyonları başkanlık seçimlerinin herhangi bir tehdit ve baskı oluşturulmadan özgür iradeyle yapılabilmesi ve bunun sonucunda gerçekten tam bağımsız ve özerk olan spor federasyonlarının göreve gelmesi için yaptığımız bu çalışma mevcut uygulamalar üzerinde olan kuramsal olgular ışığında betimleyici öngörü ve değerlendirmeler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması ve gözlemle yapılan bu çalışmada kuramsal olgulardan yola çıkılarak elde edilen bulgular ışığında 2004 ile 2012 Spor Federasyonu seçim yönetmeliği arasında delegelerin belirlenmesinde belirgin farklılıkların olduğu ve ana statülerinin değiştirilmesine izin verilerek mevcut federasyon başkanına delegelerin belirlenmesinde avantaj sağladığı, Türkiye’de spor federasyonlarının başkanlık seçimlerinde esas olan mevzuatın, merkezi otoritenin etkinliği ve kontrolü ön plana alınarak sık aralıklarla değiştirildiği, üst yazılarla yönlendirilme yapıldığı

1 Prof.Dr. Galata Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, sami.mengutay@galata.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7623-7560

2 Doç.Dr. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, aytekin.alpullu@marmara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2385-8179

ve bu çerçevede yapılan seçimlerde görüş ayrılıklarının ortaya çıktığı ve dolayısıyla çeşitli konulardaki uyuşmazlıklar nedeni ile seçimlerin mahkeme kararı ile iptalinin söz konusu olduğu tespit edilmiştir.

1. Spor Yönetimi Fonksiyonları Doğrultusunda Başkanlık Seçimi

Dünyada insanlık var olduğu sürece yönetimin karar alma merkezini yine kendisi oluşturmuştur. Karar alma sürecinde yönetimin amacı, belirlenen ortak hedefler doğrultusunda organize iş sürecidir. Spor bilimi alanında yönetim ve yönetişimin etkisi oldukça önemsenmektedir. Sporun kitlelere yayılması ve yönlendirilmesinde üst yönetimin kararları yol gösterici olmaktadır. Yönetim safhasında bulunan kişilerin seçimi ve yönetsel anlamda koordine edebilme yeteneği oldukça önemlidir. Dolayısıyla her türlü spor faaliyetlerinin yürütülmesi aşamasında spor federasyonlarının üst yönetimde bulunan kişilerin rolü oldukça önemlidir. Spor ve spor alanında alınan kararlarda yönetimde olan hükümetlerin vazgeçilmez olgusu (ağırlığı) olmaktadır.

Spor yönetiminin temel amacı, spor faaliyetlerini bilimsel ve ortak akıl sürecinde bir yöntem olarak kullanmaktır (İmamoğlu, 1992). Sportif faaliyetlerin yöntem olarak uygulanabilmesi için ilk önce yürütmenin sağlanması daha sonra geliştirilmesinde ortak ilkelere bağlı kalınması esastır. Yürütme ve uygulama aşamalarını genel yönetim süreçleriyle bir arada ele almak önemlidir. Yönetim süreçleri incelendiğinde, planlama, örgütleme, yürütme, koordinasyon ve denetim olarak literatüre geçmiştir.

Spor federasyonlarının başkanlık seçimlerinde bu süreçlerin rolü ve uygulanabilirliği doğrultusunda baskıcı grupların yönetmelikler (2004 ve 2012 Spor Federasyonu Seçim Yönetmelikleri) doğrultusunda avantaj ve dezavantajlarını ortaya çıkarmaktır.

Yönetim fonksiyonun ilk basamağını oluşturan planlama, örgütsel amaçlara ulaşma için gerekli politika ve yöntemlerin seçimi 5N+1K kuralı şeklinde belirlenmesidir (Tortop vd., 2007). Yani; neyin, ne zaman, nerede, nasıl, ne şekilde, kim tarafından yapılacağını kararlaştırma süreci olarak tanımlanabilir. İşte bu doğrultuda kriterlere uygun insan seçimi ve görevlerin dağılımı çerçevesinde spor federasyonları başkanlık seçimleri yönetmeliği (2004-2012 Spor Federasyonu Başkanlık Seçim Yönetmeliği) sekiz yıl arayla yeniden düzenlenerek planlama aşamasında yer almıştır. Bu aşama oluşturulduktan sonra örgütleme aşamasına geçilmiştir.

Kurumlarda etkin insan ve verimli iş gücü ortaya koyabilen insan modeli yetiştirilmesinde eğitim kurumlarında yer alan eğitimcilere büyük sorumluluk düşmektedir. Eğitimcilerin alanda tecrübelerinin artması için projelerde

yer almaları önemli hale gelmektedir. İşte bu doğrultuda görevlendirilen kişiler bireysel olarak gerçekleştiremediği amaçlara diğer paydaşlarıyla iş birliği içinde olmalıdırlar. Artan (1988)'a göre yetkiyi basamaklaştırma koordineli olma, iş birliğini artırma örgütlenme olgusunu oluşturmaktadır. Yönetmeliklerin çıkarılmasında bu hususlara önem verilmelidir. Paydaşlar ile hareket edilerek ortak sistemin oluşturulması önem arz etmektedir. Sistemin bir parçası özelliğini yitirdiğinde diğer parçası da sağlıklı çalışmayacaktır. Sistemin etkili bir şekilde işlemede tüm paydaşların görüşleri aktif rol oynamalıdır.

Seçimlerde başarının doğru sağlanabilmesi için yöneticinin alacağı kararlar etken olmaktadır. Özellikle federasyonlarının hedefleri ve projeleri doğrultusunda başkanların ilgili spor dalına bakış açıları ne doğrultudadır? Bu soruların cevabı tahmin edilmelidir. Verilen emeğin karşılığı, göreve gelen federasyonların dört yıllık süreç içinde ortaya koyduğu performanslarında ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla planlanan ve örgütlenen bir şeyin doğru yönetim biçimi ile yürütülmesi gerekmektedir. Yürütme fonksiyonu burada etkisini göstermektedir. Bu durumda üst düzey karar mercilerinin tüm paydaşları ile doğru iletişimi karşımıza çıkmaktadır. Bu da yönetim fonksiyonlarından “koordinasyonun” yapı içindeki etkili iletişiminin uyumlu bir çalışma prensibi doğrultusunda olması gerektiğini göstermektedir. Yönetmelikle alınan kararlar, sistemin doğru işlemesi şeklinde oluşturulmalıdır. Bu süreçte oluşturulan Spor Federasyonları Başkanlık Seçimleri Yönetmeliği'nde oluşturulan kriterlerin amaca uygun olarak konulması gerekmektedir. Çünkü herhangi bir aksaklık meydana geldiğinde tüm sistem bundan etkilenecektir. Yönetmeliğin başarısı, sistemde bir aksaklığa sebebiyet veren alanı bulmak yerine, bu alanın önlenmesi odaklı bir işleyiş içinde olmasını gerektirmektedir.

Bu durumda karşımıza en son yönetim fonksiyonunu oluşturan “denetim” gelmektedir. Tüm kurumlar hedeflerini gelecekte başarılı olmak için belirler. Bu süreçte rakiplerinden daha iyi olma, yaptığı işte başarı elde etme gibi kriterler doğrultusunda plan, program ve strateji yönetim şekilleri ile kendini ortaya koyarlar (Danylchuk, 2003).

2. Spor Federasyonu Başkanlık Seçim Kriterleri

Bütünü oluşturan alt birimlerin (Federasyon başkanlık seçim kriterleri) koordinasyon ve uyumu sistemin başarısında temel unsurdur (Donuk, 2016). Federasyon başkanlığı seçimlerinde koordinasyon ve uyumun olgunlaşmasında ortaya aksaklıkların çıktığı, bazı kişi ve grupların baskı yöntemiyle oyların verilmesinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Baskıcı

grup olarak tanımlanan bu kişi ve kuruluşların görev ve yetkilerinin hangi konularda etkili olduğunu ve aralarındaki iş bölümünü bilmek oldukça önemlidir. Ayrıca baskı grupları kısaca “bilinçli ve örgütlü menfaat grupları” olarak da tanımlanmıştır (Tunaya, 1982).

2.1. Spor Federasyon Seçimleri ve Baskı Grupları

Bir grubun baskı grubu olarak nitelendirilebilmesi için iki koşul vardır. İlki, grup üyelerinin ortak çıkarları olan bir topluluk oluşturmaları gerekliliğidir. İkincisi, grubun siyasal sisteme yönelik istekleri olmalıdır. Böylece baskı grubunu; “Üyelerinin ortak çıkarlara sahip bulduklarını algılayan ve iktidara geçmeyi amaçlamadan sistemi etkilemeye çalışan bir topluluk” olarak tanımlayabiliriz (Turan İ.,1977). Baskı gruplarının oluşturduğu lobicilik faaliyetleri doğrultusunda temsil ettiği kitle ne kadar genişse, bir baskı grubunun o kadar etkin olacağı söylenebilir. Özellikle siyasal rekabete dayalı sistemlerde, oy desteğinin azami kılınması esas olduğundan, spor federasyonları seçimlerinin daha çok kişiyi kapsayan grupları hoşnut etmek için daha fazla gayret göstermeleri normaldir. Baskı gruplarının, yalnızca çıkarlarına ve/veya **beklentilerine** uygun yasaların hazırlanması, kabul edilmesi ya da değiştirilmesi konularında faaliyet gösteren türü ise lobilerdir (lobiciliktir). Bu açıdan lobiler, baskı gruplarının siyasi mekanizmayı (mevcut sistemi), özellikle yasama alanında etkilemek için oluşturdukları özel gruplardır. Lobicilik çok çeşitli çıkar ve baskı grupları tarafından yapılan ve seçimleri etkilemeyi amaçlayan çalışmalardır. Fiiliyatta da bakıldığında maddi gelir sağlayan SGM kanun ile “Bağımsız” denen federasyonlara devamlı müdahil olmaktadır. Bunun en son örneği 6215 sayılı kanun ile Amatör Federasyonları yeniden tanımlayan ve düzenleyen kanun ile gelen bazı değişiklikler üzerine ortaya çıkmıştır. Spor federasyonları başkanlık seçimlerinde merkezi otorite olan Spor Bakanlığı ve bu bakanlığa bağlı Spor Genel Müdürlüğü’nün daha çok iktidarda bulunan siyasi partinin politikaları doğrultusunda, federasyonlar üzerindeki etki ve güçlerinin devamını ön plana alan yönetmelikler yapılan seçimlerde etkili olmaktadır. Bu durumda demokratik olması gereken seçimlerin gayri demokratik olarak yapılması söz konusu olmaktadır.

2.1.1 Lobicilik ve Faaliyet Biçimi

Diğer taraftan merkezi otoritenin dışında federasyon yönetiminden memnun olmayan ve yönetimi değiştirerek güç kazanmak isteyen gurupların ortak çıkarları çerçevesinde oluşturdukları lobicilik faaliyetleri de bulunmakta olup lobicilik sistem içinde iki şekilde yürütülmektedir. İyi niyetle yapılan eleştirilerle yapılan lobicilik ve etik olmayan usullerle yapılan lobicilik.

Spor Federasyonları seçimlerinde görülen lobicilik faaliyetleri genelde bu paragrafta belirtilen faaliyetler kapsamı içinde olmaktadır. Olaya bu açıdan da bakıldığında klasik tanımlar içinde olan baskıyı oluşturan bilinçli ve örgütlü menfaat guruplarının faaliyetleri bu seçimlerde doğrudan, dolaylı ve kollektif lobicilik olarak rol oynamaktadır. İşte bu doğrultuda oluşan bu sistemin ortaya net bir şekilde koyulabilmesi için çalışmamızın amacı doğrultusunda ele alınan 2004 ve 2012 Spor Federasyon Başkanlık seçim yönetmelikleri, yönetim süreçleri açısından incelendiğinde kriterleri Tablo 1'de karşılaştırmalı olarak verilmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği (2004-2012).

Resmî Gazete Tarihi: 26/08/2004 Resmî Gazete Sayısı: 25565 Madde: 6		Resmî Gazete Tarihi: 25/12/2012 Resmî Gazete sayısı: 28508 Madde:8	
A) Tüm branşlarda oy kullananlar;	a) Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı yapanlar ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olarak görev yapanlar, b) Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenecek bir üye, c) Merkez Danışma Kurulu üyeleri, d) Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi Başkanı ve Yönetim Kurulunca belirlenecek beş üye, e) Paralimpik Komitesi Başkanı ve Yönetim Kurulunca belirlenecek üç üye, f) Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu Başkanı ve Yönetim Kurulunca belirlenecek beş üye, g) Türkiye Spor Yazarları Derneği Başkanı ve Yönetim Kurulunca belirlenecek dört üye,	(1) Federasyon başkanlığı seçimlerinde oy kullanan üye sayısı, ilgili spor dalında faaliyet gösteren kulüp ve sporcu sayısına göre tespit edilir. Seçimlerde oy kullanan üye sayısı 100 üyeden fazla olamaz.	

<p>B) Kendi branşında oy kullanacaklar;</p>	<p>a) Seçimin yapıldığı sezonda, sezon başlamamış ise bir önceki sezonda; bayan ve/veya erkeklerde federasyonların en üst liglerine katılan kulüplerin başkanları ile yönetim kurullarınca belirlenecek beş'er üye, bunlardan sadece birine katılan kulüplerin başkanları ve yönetim kurullarınca belirlenecek üç'er üye, b) Ülkemizde büyükler kategorisinde şampiyon olan ve halen faal kulüpleri temsilen iki'şer üye, c) Seçimin yapıldığı sezonda bayan ve/veya erkeklerde federasyonların ikinci liglerine katılan kulüp başkanları ile yönetim kurullarınca belirlenecek bir'er üye, d) Seçimin yapıldığı sezonda bayan ve/veya erkeklerde federasyonların üçüncü liglerine katılan kulüp başkanları, e) Ligi bulunmayan federasyonların yıllık faaliyet programında yer alan faaliyetlere seçimin yapıldığı sezonda, sezon başlamamış ise bir önceki sezonda; bayan ve/veya erkeklerde katılan kulüplerin başkanları ile yönetim kurullarınca belirlenecek beş'er üye, bunlardan sadece birine katılan kulüplerin başkanları ve yönetim kurullarınca belirlenecek üç'er üye, f) Bölgesel faaliyetlere katılan kulüp başkanları, g) Seçimin yapıldığı sezonda, sezon başlamamış ise bir önceki sezonda ilindeki en üst lig veya kümeye katılan kulüplerin başkanları, h) Altı ay önce tescilli yapılmak kaydıyla; federasyon faaliyetlerine katılan kulüp başkanları, ı) Bağlı oldukları dünya ve/veya Avrupa federasyonlarının yönetim kurullarında üyelik yapanlar, i) Olimpiyat Oyunları, dünya veya Avrupa şampiyonalarında görev almış seçim tarihinden en az bir yıl önce faal hakemliği bırakmış uluslararası hakemler, j) Seçimin yapıldığı tarihten en az bir yıl önce faal sporculuğu bırakmış; olimpiyat oyunları, büyükler kategorisinde dünya veya Avrupa şampiyonalarında ilk üç'e girenler ile büyükler kategorisinde CISM dünya şampiyonu olanlar, k) Milli takımda en az bir yıl teknik direktörlük veya iki yıl antrenörlük yapmış olanlar, l) Ağalık taahhütlerini yerine getirmek kaydıyla Kırkpınar yağlı güreşlerinde ağalık yapmış olanlar, m) Seçimin yapıldığı tarihte faal sporculuğu bırakmış olmak kaydıyla Kırkpınar yağlı güreşlerinde baş pehlivan olanlar, n) Engelliler spor federasyonları seçiminde oy kullanmak üzere, Paralimpik Komitesi Yönetim Kurulunca belirlenecek üç üye, o) En az bir yıl federasyon başkanlığı yapanlar, ö) Seçimin yapıldığı sezonda; ilinde federasyon faaliyetlerine katılan ve ilgili branşta spor kulübü bulunan il müdürleri.</p>	<p>(2) Federasyon başkanlığı seçimlerinde</p>	<p>a) Genel Müdür, Genel Müdür yardımcıları, 1. Hukuk Müşaviri, kurul ve daire başkanları, Spor Toto Teşkilat Başkanı, b) Merkez Dışişleri Kurulu üyeleri, c) Olimpik branşlarda oy kullanmak üzere Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi Yönetim Kurulu üyeleri arasından belirlenecek iki üye, ç) Bünyesinde engelliler spor federasyonları ile paralimpik komitesince benimsenen spor dallarının bulunduğu federasyon seçimlerinde oy kullanmak üzere, Paralimpik Komitesi Yönetim Kurulu üyeleri arasından belirlenecek iki üye, d) Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu Yönetim Kurulu üyeleri arasından belirlenecek iki üye, e) Branşlarında oy kullanmak üzere, bağlı oldukları federasyonların dünya ve/veya Avrupa federasyonlarının yönetim kurulu veya hakem kurulu üyeleri, f) Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı yapanlar ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlü olarak görev yapanlar,” g) Kulüp Temsilcileri oy kullanır.</p>
---	--	---	---

<p>C) Üniversiteler Spor Federasyonu Başkanı seçiminde; bünyesinde beden eğitimi ve spor yüksekokulu ile fakültelere bağlı beden eğitimi ve spor bölümü bulunan üniversiteleri temsil bölüm başkanı veya yüksek okul müdürü ile seçecekleri birer üye, diğer üniversitelerde ise; rektörlerince belirlenecek birer üye, Harp Okulları Komutanları, Polis Akademisi Başkanı, yaz ve kış dünya üniversiyad oyunlarında ilk üç dereceye giren sporcular.</p>		<p>(3) Kulüp temsilcilerinin belirlenmesinde;</p>	<p>a) Uluslararası, ulusal veya bölgesel faaliyetlere katılım yoğunluğu, b) Müsabakaya katılan sporcu sayısı, c) Ulusal veya uluslararası faaliyetlere ilişkin başarılar esas alınır.</p>
<p>D) Herkes İçin Spor Federasyonu Başkanı seçiminde;</p>	<p>a) Büyükşehirde; büyükşehir belediye başkanı, diğer illerde ise ilin belediye başkanı, b) Gençlik ve Spor İl müdürleri.</p>	<p>(4) Birden fazla oy kullanma hakkına sahip olan üyeler, ancak bir kez oy kullanabilir. Seçimlerde vekaleten oy kullanılamaz. Federasyonda ücretli veya sözleşmeli statü ile görev yapanlar başkanlık seçimlerinde üye olarak oy kullanamazlar.</p>	
		<p>(5) Seçim Kurulunca; seçimi yapılacak federasyon için ne kadar oy kullanılacağı Genel Müdürlük Makamından alınacak onayla belirlenir.</p>	

2.2. Seçim Yönetmeliği

Tablo 1 incelendiğinde, 2004 yılında çıkarılan yönetmelik doğrultusunda dört kriter üzerinde durulduğu görülmektedir. Bunlar;

a) Tüm branşlarda oy kullanacaklar,

b) Kendi branşında oy kullanacaklar,

c) Üniversiteler Spor Federasyonu Başkanlığı seçiminde; bünyesinde beden eğitimi ve spor yüksekokulu ile fakültelere bağlı beden eğitimi ve spor bölümü bulunan üniversiteleri temsilen bölüm başkanı veya yüksek okul müdürü ile seçecekleri birer üye, diğer üniversitelerde ise; rektörlerince belirlenecek birer üye, Harp Okulları Komutanları, Polis Akademisi Başkanı, yaz ve kış dünya üniversite oyunlarında ilk üç dereceye giren sporcular,

d) Herkes İçin Spor Federasyonu Başkanı seçim kriterleri olarak bunların alt oluşumlarıyla seçimde oy kullanacak kişiler ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Paralimpik federasyon başkanı seçiminde 2004 yönetmeliğinde

e) Paralimpik Komitesi Başkanı ve Yönetim Kurulunca belirlenecek üç üye şeklinde oluşturulurken 2012 yönetmeliğinde “Bünyesinde engelliler spor federasyonları ile paralimpik komitesince benimsenen spor dallarının bulunduğu federasyon seçimlerinde oy kullanmak üzere, Paralimpik Komitesi Yönetim Kurulu üyeleri arasından belirlenecek iki üye olarak azaltılmıştır. Mevcut yönetmeliklerle ve üst yazılarla yönlendirilerek yapılan spor federasyonları başkanlık seçimlerinde birçok konuda uyuşmazlıklar söz konusu olmaktadır. Bu çerçevede yapılan seçimlerde görüş ayrılıkları ortaya çıkmakta ve çeşitli konulardaki uyuşmazlıkları nedeni ile seçimlerin mahkeme kararı ile iptali söz konusu olmaktadır. En çok görülen uyuşmazlıklar; üst üste federasyon faaliyetlerine katılma haline dair itirazlar, tamamlanmamış sezon yönünden itirazlar, delegenin ilgili kulüpte üye olup olmadığı ve noter kurası konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. 3289 Sayılı Federasyon Başkanlık Aday Yönetmeliği

Bilindiği üzere, 3289 sayılı yasada Federasyon başkan adaylığı için gerekli şartlar belirlenmiştir. Yasa çıkartılırken bu şartlar arasında sayılan vergi ve SGK borcu olmaması gibi şartlar evvelce Anayasa Mahkemesince (Anayasa Mahkemesinin 14.2.2013 tarih ve 2011/63 E. 2013/28 k.sayı kararı) iptal edilmiştir. Daha sonra Bakanlık Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikle adaylık başvuru ücreti ile delegelerin yüzde on beşinin aday teklif etmiş olmaları gibi şartlar eklendiği görülmüştür. Getirilen bu şartların yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle Danıştay’a iptal

davası olarak götürülmüş ve Danıştay 10'uncu Dairesi Başkanlığı (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28.2.2019) başvurusu yasada olmayan şartlar yönetmelik gibi daha alt düzeyde düzenlemelerle zorlaştırılmaz gerekçesiyle kabul etmiş ve itiraz merasimleri de tamamlanarak 23.06.2021 tarihinde karar kesinleşmiştir. Normlar hiyerarşisinde Yasa hükümleri, tüzük, yönetmelik, ana statü, genelge ve özelge gibi düzenlemelerin üstündedir. Bazı federasyonlar ana statüsü hükümlerini buna göre düzenlemiş ve iptal edilen şartları mevzuatından ayıklamış iken, bazıları ise bunu yapmamıştır. Danıştay kararının davalı mevkiinde yer alan Gençlik ve Spor Bakanlığı ise, Danıştay kararının uygulanması konusunda yol gösterici davranmamış ve spor federasyonlarına gönderdiği bir genelge ile Ana statünüzde ne yazıyorsa adaylarda onu arayın demiştir. Halbuki Anayasanın 138 inci maddesinde, "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükmünü göz ardı etmiş ve kararın uygulanmasından yana üzerlerine düşeni yerine getirmemişlerdir. Bu da bazı federasyonlarda aday olunamama sonucunu ortaya koyduğundan genel kurul iptal davalarının birbiri peşinden açılmaya başladığı gözlemlenmektedir. Bu tür davaların asliye hukuk mahkemesi, istinaf mahkemesi ve sonra Yargıtay denetiminden geçerek karara bağlanması ve bu kararların kesinleşmeden icra edilememesi ise, hukuka aykırı iş üretme niyetinde olanlarının cesaretini artırmakta ve karar daha sonra kesinleşse bile bazı federasyonlarda olduğu gibi uygulanmamakta ve yargı bypass edilmektedir.

4. Değerlendirme, Sonuç ve Öneriler

Söz konusu yönetmeliğin geçici 1'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, federasyonlar, yapılacak ilk olimpiyat veya paralimpik oyunlarının bitim tarihlerinden itibaren en geç üç ay içerisinde genel kurullarını yaparak, hukuki yapılarını ve ana statülerini 3289 sayılı Kanun ve bu Yönetmeliğe uygun hale getirmek zorundadır. Bu yönetmelik doğrultusunda Spor Federasyonları yönetmeliğe dayandırarak "Ana Statülerini" 1/10/2014 tarihli ve 29136 mükerrer sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan ilgili federasyon Ana Statüsünün 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendini başkanın kendi isteği doğrultusunda delegelerin arttırılması açısından istediği gibi değiştirmektedir ve bunu madde olarak yazarak tebliğ ederek kendine oy kullanımında avantaj sağladığı görülmektedir.

Tam bir tezatlık örneği oluşturan 5 maddede ise; Seçim Kurulunca, seçimi yapılacak federasyon için ne kadar oy kullanılacağı Genel Müdürlük Makamından alınacak onayla belirlenir. Bu yönetmelik ile oy kullanımında

kaç kişinin oy kullanacağı sayı olarak şeffaf olmaması beraberinde lobiciliği desteklediği görülmektedir. Bunu destekler olarak “Genel Müdür, Genel Müdür yardımcıları, 1. Hukuk Müşaviri, kurul ve daire başkanları, Spor Toto Teşkilat Başkanı” şeklinde oy kullanımı için eklemeler yapıldığı görülmektedir. Koordinasyon ve uyumun olgunlaşmasında ortaya aksaklıkların çıktığı gözlemlenmiştir. Federasyon başkanlığı seçiminde bazı kişi ve grupların baskı yöntemiyle oyların verilmesinde etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Spor federasyonları başkanlık seçimlerinde merkezi otorite olan Spor Bakanlığı ve bu bakanlığa bağlı Spor Genel Müdürlüğü'nün daha çok iktidarda bulunan siyasi partinin politikaları doğrultusunda ve federasyonlar üzerindeki etki ve güçlerinin devamını ön plana alan yönetmelikler çerçevesinde çoğu kendileri ile ilintili olan spor kulüplerinin delegeleri üzerindeki baskıları burada demokratik olması gereken seçimlerin gayri demokratik olarak yapılmasına neden olmaktadır.

Merkezi otoritenin dışında federasyon yönetiminden memnun olmayan ve yönetimi değiştirerek güç kazanmak isteyen grupların da ortak çıkarları çerçevesinde oluşturdukları lobicilik faaliyetleri de bulunmaktadır. Klasik tanımlar içinde olan ve baskıyı oluşturan bilinçli ve örgütlü menfaat gruplarının faaliyetleri bu seçimlerde rol oynamaktadır. Baskı grupları ve lobiler belirledikleri ortak amaçlar doğrultusunda siyasal mekanizmayı etkilemeye çalışan politik aktörler olarak demokratik sistemlerde yerlerini almaktadır.

- Spor yargısının hızlı ve adil olabilmesi için, Spor Tahkim Mahkemesi'nin oluşturulmasında ve Tahkim kurallarına uygun şekilde taraflarında birer hâkim üye belirleyebildiği bir sistemin getirilmesinde acil ihtiyaç olduğu kaçınılmazdır.
- Genelde seçilen insanların görevlerinde uzman ve yönetim fonksiyonlarının her kademesinde etkin rol alabilen insanlar olması gerekir. Ancak ortaya konan yönetmeliklerde bunun gerçekleşmesini sağlayacak etkin maddelere yer verilmemiştir.
- Spor Federasyonları başkanlık seçim yönetmeliklerinin yönetim fonksiyonları dahilinde daha yenilikçi bir işleyişe sahip olması gerektiğini düşünmekteyiz.
- Yönetim süreçlerini ve işleyişlerini doğru olarak uygulayacak, planlama sürecinde ülke sporunu yönetsel anlamda temsil edecek liyakatlı kişilerin seçilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.
- Kısa ve uzun vadeli projelerin gerçekleştirilmesi, olimpiyatlara sporcu yetiştirme, her federasyonun amacında yer alması gereken önemli

hususlardır. Bu amaç doğrultusunda projelerin halka duyurulması ve etkin olarak sürdürülebilir yönetmeliklerin oluşturulması, karar mercilerin konunun uzmanları tarafından oluşturulması ve şeffaflık için yeni düzenlemelere ihtiyaç vardır.

- SGM çalışanlarının spor federasyonlarından beklentileri ve menfaatleri doğrultusunda hareket etmemelerine yönelik olarak federasyon başkanlığına adaylıkları konusunda kurumlarından ilişkilerinin kesilmesi ve federasyonlarda görev almamalarına ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır.
- Spor Federasyonları yönetmeliğe dayandırarak “Ana Statülerini” 1/10/2014 tarihli ve 29136 mükerrer sayılı yönetmeliğin kaldırılarak genel çerçeve içerisinde delegelerin belirlenmesi esas alınmalıdır.
- Elbette spor, sosyal refahı ilgilendiren bir konudur ve devletin spor gibi halkın sağlığını, eğitimini, sosyal varlığını doğrudan ilgilendiren bir konunun tamamen dışında kalması beklenemez (Heinemann, 2005). Ancak yine de sosyal refahın yüksek olduğu Kuzey Amerika, Avustralya ve pek çok Avrupa ülkesinde spor yönetiminde ağırlığın hükümet-dışı örgütlerde olduğu göz önüne alındığında düzenlemelerin bu doğrultuda yapılması önerilmektedir.
- Son çıkarılan Spor kulüpleri ve Federasyonları Kanunu’nda 29.madde “Genel kurulun toplanması, delegelerin belirlenmesi, divanın oluşturulması, delege listesine yapılacak itirazlar, yönetim, denetim ve disiplin kurulu aday listelerinin oluşturulması, seçimlerin yapılması ve oyların sayımı ile ilgili temel usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle, diğer hususlar ana statüyle belirlenir” denilmektedir. Genel kurul en önemli organdır. Delege belirlenmesi işinin ilgili spor federasyonlarının ana statüsüne bırakılması gerekir. 3289 sayılı Yasada bu hüküm vardır. Bakanlık gene burada Kanun ve ana statü arasına Yönetmelik sokarak, kendince düzenlemeler yapma imkânı yaratma çabasındadır. Spor Federasyonlarının tüzel kişiliğine ve kendi delegasyon sistemi belirlemesine saygı gösterilmelidir. Kimin delege olup olamayacağına spor federasyonları kendi genel kurullarında görüşerek kabul edecekleri ana statüleri ile belirlemeleri olmazsa olmazdır. Bakanlığın, Yönetmelik konusunda da geçmiş sicili iyi değildir. Halen Danıştay kararını uygulamayarak anayasal bir suçu herkesin gözü önünde işlemişlerdir. Spor federasyonlarının genel kurulunu nasıl yapacaklarına karar verme yetkilerinin elinden alınması, genel kurulu tiyatroya dönüştürme olasılığı geçmiş gün uygulamalarına bakıldığında açıkça görülmektedir.

- MADDE 26,3.bend Yeni kurulan spor federasyonlarının kuruluş ana statüleri Bakanlık tarafından hazırlanır.
- MADDE 29-Toplantı usulü
- Genel olarak duyulan rahatsızlık, Bakanlık mensuplarına tanınan %10 kontenjan delegeliğidir. Bu seçimlere siyasi bir gücün müdahalesi anlamına da gelmektedir. İlgili federasyonun önünden bile geçmemiş çoğu Bakanlık delegesi gelip aldıkları talimata uygun oy vermek suretiyle genel kurul sonucunu etkileme çabaları artık bilinen bir gerçek olup, yasa metninden çıkarılmalıdır.
- Seçime girecek federasyonların yönetim, disiplin ve denetim kurullarının Bakanlık bürokratlarınca istila edildiği bilinen bir gerçektir. Spor yönetimine, spor kulüplerinin ve federasyonlarının çalışmasına destek verme görevi olan bürokratların dahi aynı anda birkaç federasyon yönetiminde kendine yer bulduğu açıkça görülmüştür.
- Yönetim Kurulunda başkan adayının bile kendine zor yer bulduğu bu sistemde seçilen başkanın daha önce yüzünü bile görmediği kişilerle çalışmaya mecbur bırakılması ve sportif başarı beklenmesi, hayalcilikte ötedir.
- Bakanlık, başkan adaylarına gerek %10 oyla destek verme gerekse bütçede kesenin ağzını açma sözleriyle esasen yönetim kurulunu da kendi oluşturmaktadır. Bakanlığın, Denetim Kuruluna yaptığı atama gibi yönetim kuruluna da 3-4 kişiyi ataması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Seçim sistemi tamamen yanlışlarla doludur.
- Çarşaf listede yanlış bir uygulamadır. Her üç organda ayrı ayrı seçime girmelidir. Başkana yakın olan isimlerden kurulan diğer organların Başkanın güdümünde olması yüksek olasılıktır.
- Bazı federasyonlar için 9 üye yeterli gibi görülse de bazıları için bu sayı azdır. Burda da olimpiik olan ve olmayan kıstası getirilebilir, aynı genel delegasyon sayısında yapıldığı gibi. Olimpiik ve paralimpiik olanlarda bir başkan olmak üzere 12 üye, diğerlerinde 9 üye değerlendirilmelidir.
- Madde 34 Başkan adaylarında en az yüksek okul şartının getirilmesi gerekir. Ülkede eğitim seviyesi açılan üniversite ve yüksek okullarda arttığına göre, lise mezunu şartının kaldırılması gerekir. Üstelik Federasyon Başkanı ile çalışacak olan genel sekreterde lisans mezunu olma şartı aranırken, emir ve talimat verme yetkisine sahip olacak başkanda eğitim düzeyinin lise seviyesinde bırakılması çelişkidir.

- Mevcut spor yasası ağırlıklı olarak uluslararası spor hukukuna uygun bir şekilde olması gerekirken federasyonları ve spor kulüplerini aynı çatı altında toplayan merkezîyetçi bir yönetimi baz alan yasa olmuş.
- Bu yasa teklifi uluslararası spor hukukuna ve kurallarına aykırı maddeler ihtiva etmektedir.
- Milli spor federasyonları Uluslararası spor federasyonunun kurallarına uymak zorundadırlar
- Spor bakanına gereğinden çok fazla yetkiler verilmiştir. Federasyonların genel kurullarını iptal etme veya yenileme, federasyon başkan ve yönetim kurulu üyelerini görevden alma, tahkim kurullarını tek başına atama vb.
- İçişleri bakanlığına ve ildeki mülki amire kulüp başkan ve yöneticilerini kovuşturma ile yargı kararı olmadan görevden alma vd.
- Spor dalı belirlemesine bakan karar verme yetkisi spor bakanına verilerek spor dallarına müdahale yolu açılmış oluyor
- Sporda yargı tarafsız olması gereken ancak bakan tarafından atanan tahkim kurulu tarafından yapılıyor
- Spor yönetimine, spor kulüplerine ve federasyonların çalışmalarına destek verme yükümlülüğünde olan teşkilat bürokratlar seçime girecek federasyonların yönetim, disiplin ve denetim kurullarına girmek hatta federasyon başkanlığına talip olma yarışındalar. Spor federasyonlarının adeta bakanlık bürokratlarıncı istila edilmektedir.
- Spor Kulüplerinin ilgili Spor Federasyonunun faaliyetlerine katılma mecburiyeti olmamalıdır. Spor Kulüpleri spora hizmet anlamında farklı faaliyetleri olabilir Spor kulüplerinin spor federasyonlarına tescil ve yarışma faaliyetlerine katılma halen olduğu gibi isteğe bağlı olmalıdır. Spor yapma hakkı anayasal bir haktır.
- Üst kuruluşla ilgili madde spor yönetiminde çok başlılığı, paralel yönetim şeklini getirerek federasyonların çalışmalarına olumsuz etki yapar
- Taslakta spor kulüplerinin denetlenmesi birden fazla bakanlık ve kuruluşlara verilmiştir. Bu durum denetim karmaşası yaratacağı gibi, spor kulüplerinin baskı altına alınmasına da yol açacaktır. Denetim olmalı ancak buna yetkili ve görevli sadece Gençlik ve Spor Bakanlığı olmalıdır.
- Mevcut spor yasası taslağı federasyonların özerkliğine ve Türk Sporuna darbe vuran Türk Sporunun daha önceki kazanımlarını ortadan kaldıran, antidemokratik oligark bir yasa teklifidir.

KAYNAKLAR

- Anayasa Mahkemesinin 14.2.2013 tarih ve 2011/63 E. 2013/28 K.sayılı kararı
- Artan S. (1988). İş İdaresi (Bölmümlere Ayırma). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28.2.2019 tarih ve 2016/3333 E. 2019/831 K.sayılı kararı 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği
- Danylchuk, K. (2003). The Future Of Sport Management As An Academic Discipline. *International Journal of Sport Management*, 4, 281–300.
- Donuk B. (2016). Spor Yönetim Sanatı. Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Heinemann, K. (2005) Sport and Welfare State in Europe, *European Journal Of Sport Science*, 5 (4), 181-188
- İmamoğlu, F., (1992) Fonksiyonel Açından Spor Yönetiminin Anlam ve Önemi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 22,23.
- Fayol, H. (1967). *General and Industrial Management*, Publisher, London Pitman
- Mengütay, S. Buldan, O “ Spor Federasyonları Başkanlık Seçimlerinde Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Değerlendirilmesi” *Fenerbahçe University Journal of Sport Science Volume1, Issue 3, 24-30, 2021*
- Turan İ., (1977) *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış* , İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 131
- Kazancı M, (2001) *Halkla İlişkiler, Kurumsal ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, Ankara, Savaş Yayınları, s.20-35
- Tunaya, T.,Z., (1982) *Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 321
- Tortop, Nuri; İsbir, Eyüp G.; Aykaç, Burhan; Yayman, Hüseyin ve Özer, M. Akif, (2007), *Yönetim Bilimi*, Ankara, Yargı yayınevi.
- İnternet Erişimi
- Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” 19/07/2012 tarihli ve 28358 sayılı Resmî Gazete Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/07/20120719-7.htm> tarih: 13.02.2022
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği Resmî Gazete Tarihi: 26/08/2004 Resmî Gazete Sayısı: 25565 Madde: 6 Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/08/20040826.htm> Tarih:13.02.2022
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönetmeliği Resmî Gazete Resmî Gazete Tarihi: 25/12/2012 Resmî Gazete sayısı: 28508 Madde:8
- Resmi gazete Spor Kulüpleri ve Federasyonları Kanunu tarihi 22/4/2022 Kanun no 7405
- Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220426-8.htm>